

Pavieniui

MEŠKUCIS

*Pasakojo Stasė Kelmelytė, g. 1910 m., iš JAV grįžusi 1913 m. ir gyv. Kapčiamiestyje, Lazdijų r.
Užrašė Eugenija Venskauskaitė, Daura Giedraitienė 1992 m. Sg. LKACHF R M 110-22(1). Sp. Šoks
broliukai šokinį. Aukštaitijos, Suvalkijos, Dzūkijos bei Žemaitijos žaidimai, rateliai, šokiai. – Vilnius, 2001, p. 174.*

„S. K. : Iš kur jį išraugėjo, aš nežinau.

S. K.: Taigi ir su bernais mergos šoko. Merga terpu kojų šitam bernui, turi už suknelės, už sijono, už kelnių. Ty kaip duos, tai tik – opc-opc-opc-opc-op. Ir po visų kambarį tap dėjo.

D. G.: Su ta merga tarp kojų?

S. K.: Ir merga inlanda terpu kojų. O kap nėra bernų, tai merga su mergu aina. Aš šokau. Ale. O va šitep va šokc. Vienai irgi galima, laikantis už kojų (čiurnų).“

Sprendžiant iš analogijų, tai greičiausiai buvęs apeiginis žaidimas, o pateikėjos gyvenamais laikais – labiau vaidybinis sportinis, mėgtas Kapčiamiesty. Šiais laikais keistai atrodo, tačiau pateikėja pabrėžia, kad „šokinėjo meškucį“ ne vien vaikinai, bet ir mišrios poros ar vien moterys.

Taigi:

Vaikinas ir mergina atsistoja vienas priešais kitą (mergina paprastai žemesnė už vaikną). Mergina stipriai pasilenkia, kone iškiša galvą ties keliais pro vaikino tarpukojį, o rankomis ties savo čiurnomis prilaiko sijoną (laikyti gali ir čiurnas, ir sijoną). Vaikinas taip pat stipriai pasilenkia ir stengiasi laikytis už čiurnų ir už kelnių galų. Jeigu taip pasilenkti nepavyksta, tai mergina laikosi už vaikino kojų, o vaikinas – už merginos. (Galima pabandyti dar vieną susikabinimo variantą: galva neiškišama pro tarpukojį, o, pavyzdžiui, stipriai prilenkiama vienas kitam iš kairės.)

Lieka tik suderinti kryptį ir liuoksėti, atsispiriant tai vaikino, tai merginos kojomis.

6. MEŠKINAS (MEDŲ KOPC)

Pasakojo Juozas Averka, g. 1988 m. Marcinkonyse, Varėnos r.

Užrašė Zofija Puteikienė 1974–1975 m. Sg. LTR 4745(325), LTRF mg. 1791(2); LKChFR M110-27(1). Sp. Mūsų dėdė Juozas: Juozo Averkos tautosakos ir atsiminimų rinktinė / sudarė Laima Kurgonaitė-Purlienė. – Vilnius, 2010, p. 213.

Susirinkus didesniam būriui vaikų, dažniau paauglių, eidavo „Meškiną“, kitaip sakant – „kopdavo medų“. Mažesnieji stoja į priekį, atsiremia į uslaną (nešiojamą suolelį – sud. past.). Susidaro ištisa eilė. Rankom susispaudžia – vienas prie kito prisiglaudžia, deda ant nugaros galvą, o paskutinis – meškinas, vienas iš didesnių – turi lipt. Užgroja muzika, visi dalyviai byzgia „bzzzzzzzz...“, t. y. vaizduoja bičių avilį. Meškinas užsikabaroja ant paskutinio eilėje ir bando pereiti visą besikraipančią į šonus ir besistengiančią numesti jį nuo savęs eilę. Jei kuriam pasiseka – išsilaiko ir pereina iki eilės galo, gali nultipti, ir sakoma: „iškopė medų“. Tačiau pasiseka nedaugeliui, dažniau bitės (eilę sudarantys dalyviai) meškiną numeta, nes visiems smarkiai mėtantis, šokinėjant, kraipantis nerangiam meškinui pereiti eilės beveik neįmanoma.

7. MEŠKUTĖ I

Parodė A. Juodaitis, g. 1886 m., gyv. Šimkaičiuose, Raseinių r.

Užrašė Juozas Lingys 1952 m. Sg. CVLMA F, ap. 1, b. 112; LKChFR M 110-44 (2). Sp. Atvažiuoja Kalėdos: advento-Kalėdų papročiai ir tautosaka. – Vilnius, 2019, p. 641.

„Meškutės“ šokį šokdavo vieni vyrai. Jie visaip dribsėdavo ir tūpčiodavo kaip meškos. Šodavo po vieną ir susikabinę po du, tris. Nustatytų judesių nebuvo, kiekvienas dribsėdavo kaip išmanydamas. Kad būtų juokingiau, kai kurie išsiversdavo kailinius ir maivydavosi visaip urgzdami, kartais ant keturių paropodami arba vienas kitam galvą tarp kojų kišdami. Šokdavo dažniausiai žiemą, per Naujuosius metus, eidami persirengėliais, kol dar visi nešiojo kailinius. Kartais į šokį įsimašydavo kokia nors apsukresnė mergina su saldiniu ar cukraus gabaliuku, nes meškos neva mėgsta saldumynus. Ką grodavo muzikantas, pateikėjas neprisimena. Veikiausiai kokią nors linksmą polkutę. Pasak jo, „Meškutė“ šokta labai seniai, po II pasaulinio karo jau niekas nešoko.

MEŠKA II

*P. Viktoras Bagdonas, g. 1922 m. Bilotų k., Musninkų apyl., gyv. Spietiškių k., Čiobiškio apyl., Molėtų r.
U. Žaneta Svobonaitė, Laura Babijonienė 1996 m. [Aprašyta pagal garso įrašą ir nuotrauką.] Sg. LKACHFR M 110-15(1).*

„... suveinam gi tinai, būdava, kumpanija mūsų [...]. Jau žmona kelnės, aš irgi kelnėm. Tai aš – galvu terpu kojų jai. Ana mani kelia su subini aukštyn, o aš jai. Žaidimus toks. Ir per ... Galiu, kad nori, šitų, uo, bobų aukštyn kuojom, kuojom aukštyn...“

Molėtų r. užrašytas ir „Meškučio su panešimu“ variantas:

Pasakojo Zofija Griglevičiūtė-Visockienė, g. 1926 m., gyv. Antašventės k., Joniškio apyl., Molėtų r.

Užrašė Eugenija Venskauskaitė, Jūratė Šemetaitė 1999 m. Sg. LKACHFR M110-8 (1).

Pateikėja papasakojo ir su kaimyne netgi parodė (tuo pačiu ir įrodė, jog tai tikrai įmanoma netgi garbaus amžiaus moterims), kaip aukščiau aprašytuoju būdu liuoksėti, atsispiriant tai vieno, tai kito dalyvio kojomis. Tačiau abi moterys pasakojo ir rodė, jog galima ne tik liuoksėti, bet ir judėti pasirinkta kryptimi, vienai kuriai nors karts nuo karto panėšėjant dar aukščiau pakeltą kitą. Ypač tai nesunku padaryti, jei nešantysis – vyras. Moterys prisiminė, jog anksčiau net buvo organizuojamos „Meškučių“ (aukščiau aprašytu būdu sukibusių vyrų ar mišrių porų) lenktynės: aiškintasi, kas greičiau ar toliau „nukeliaus“ sutartą atstumą.

MEŠKOS UODEGĄ RAUTI

Sg. LKACHFR M110-38(1). Sp. Višinskis P. Raštai. – Vilnius, 1964, p. 230.

„Meška – tai du vyrai: kur stipresnis atsistoja keturiomis, o ant jo nugaros gulasi kitas – lengvesnis – ir, apkabinęs stipresniajam už kaklo, paima į rankas lazda, kurią perkiša vyrui apačioje per tarpšakį – tai uodega. Už jos nusitveria vienas, o kartais ir keletas vyrų ir stengiasi ją išrauti. Meška tuo tarpu eina į priekį. Kai kada ant stipresniojo lengvesnis gulasi galva į meškos uodegą ir, apglėbęs apatinį rankomis per vidurį, laiko lazda – uodegą.

MEŠKOS VEDIMAS

Užrašyta Šeškų k., Piniavos apyl. (dabar Panevėžio apyl.), Panevėžio r. Sp. Balys J. Lietuvių kalendorinės šventės. – Vilnius, 1993, Nr. 301.

Vakaronėse vaikiną apdėdavo nuo galvos iki kojų samanomis, apsukdavo vadelėmis, veidą išpaišydavo, ir jis vesdavo merginas šokti. Merginos neidavo, tada jis imdavo prie jų trintis ir visas išpaišydavo. Neapsikentusios merginos dėl vaizdo su meška pašokdavo.